

Quatre dècades d'Angela Davis: la pensadora dels oprimits

Mar Carrera / @carrera_mar

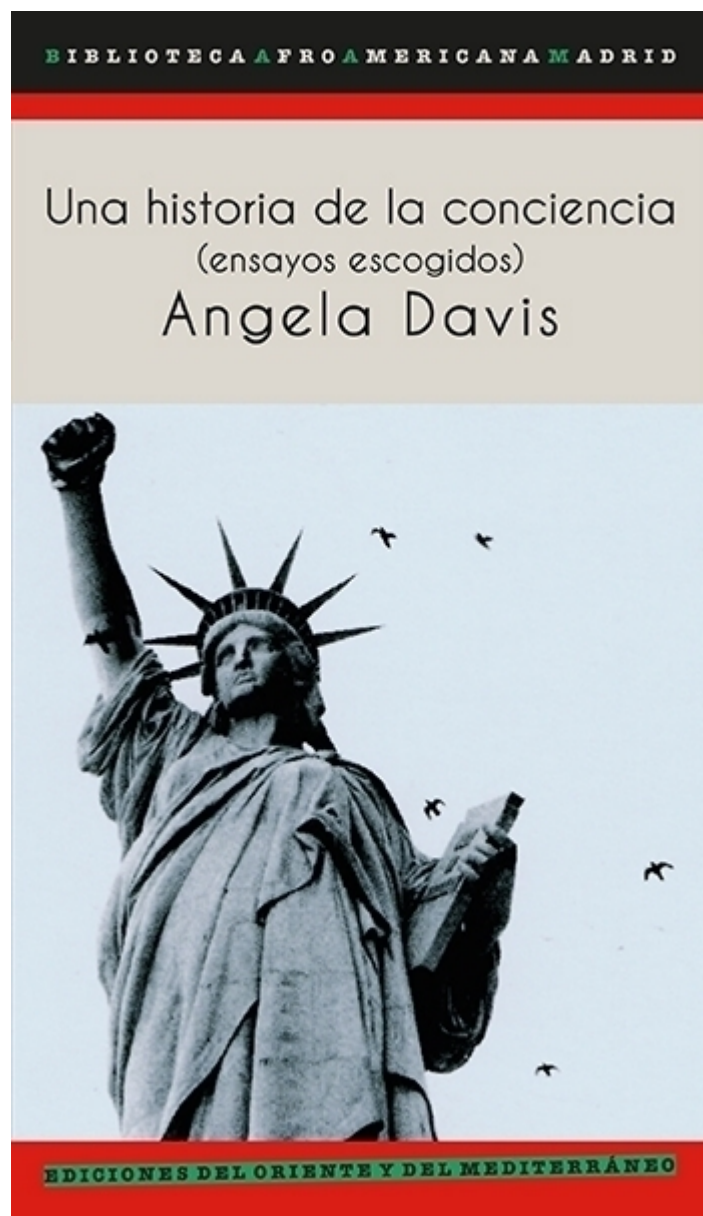
“El que no parla és vulnerable” és la cita que encapçala l'última antologia d'articles de la filòsofa i activista Angela Davis, [‘Una historia de la consciencia. Ensayos escogidos’](#) ([Oriente y Mediterráneo – Biblioteca Afro Americana de Madrid](#)). El llibre es compon de setze textos, la majoria d'ells inèdits en castellà, que daten des de la dècada dels 70 del segle passat fins a l'actualitat. S'hi fusionen la reflexió i l'activisme al voltant del racisme, els feminismes i les presons, els tres grans eixos de la seva lluita. Al llibre s'hi inclou també un apartat de conferències polítiques, al voltant de les idees de democràcia i canvi social. En l'antologia hi veureu totes les facetes d'aquesta dona potent, defensora dels i de les oprimides, per a la qual les categories de raça, gènere i classe estan profundament entrelaçades i, per tant, no s'han de plantejar separatament.

Biografia i mite

‘Una historia de la consciencia’ comença amb un fragment de l'[autobiografia](#) publicada per Davis el 1974, i recentment editada en castellà, que ella havia escrit amb només 28 anys. Al text, explica el seu aterratge en un campus universitari de majoria blanca, els seus primers viatges com a estudiant a Europa o les primeres preses de consciència des del feminisme. Al llarg dels anys, l'autora ha estat convertida en una icona afro, estàtica i estètica. Disconforme amb aquests processos, dedica un text a l'autoimatge i recorda la construcció de la seva figura pública a partir de fotografies amb què se l'ha volgut fixar com una comunista “conspiradora i monstruosa” o com una revolucionària “carismàtica i esvalotadora”. En paral·lel, reflexiona sobre el trist paper atorgat a la fotografia feta per afroamericans.

En l'antologia s'inclou l'al·legat -amb menció explícita a les discriminacions de la justícia contra la comunitat afroamericana-, en el qual Davis defensa el seu dret constitucional d'autorepresentar-se en un judici en el cas 'Els germans de Soledad', per defensar-se d'unes causes d'assassinat i segrest de les quals seria absolta. Aquestes acusacions derivaven de la seva pertinença als 'black panthers' (panteres negres). Un any abans, l'activista havia estat expulsada de la Universitat per formar part del Partit Comunista dels EUA, i va capgirar la sanció organitzant classes a l'aire lliure.

Feminismes: gènere, raça i classe

En un dels textos recollits a 'Una historia de la consciència', Davis traça la connexió entre els nacionalismes negres dels anys 60 i les ideologies de dominació masculina. L'autora recupera les seves pròpies experiències d'activisme i cita, per exemple, la conferència que Malcolm X va donar a la seva universitat. Altres articles beuen d'una de les obres cabdals i més conegudes de la filòsofa, '[Mujeres, raza y clase](#)' (Akal, 2004). A "El moviment antiesclavista i els drets de les dones", per exemple, analitza el paper de les dones blanques en aquesta lluita. I recorda com al segle XIX, al costat d'abolicionistes negres com Frederick Douglass, trobem figures com la de Prudence Crandall, una mestra blanca que va desafiar els seus veïns en admetre una nena negra a la seva escola.

Dos articles tracten de la salut de les dones a partir de les reivindicacions de les feministes del segle XIX, com ara la maternitat voluntària o el control de la natalitat. En un context de racisme profund,

no sorprenen manifestacions públiques com un discurs del president Theodore Roosevelt l'any 1905: va dirigir-se a les dones blanques de bona família per afirmar que amb la seva esterilitat estaven fomentant "el suïcidi de la raça". Davis s'endinsa en el racisme institucional que mostraven els metges: mentre exercien l'esterilització forçosa a les noies i dones negres -en cita alguns casos abominables-, recomanaven a les noies blanques benestants que tinguessin més fills. És interessant com l'assagista lliga els recels de la comunitat de dones negres vers les campanyes feministes a favor del dret a l'avortament d'un segle després: ho atribueix al fet que no condemnaven l'esterilització de les companyes negres.

La privatització de la sanitat estatunidenca, i l'impacte que va tenir en col·lectius pobres com les dones negres, centra un altre article. També hi ha espai per a l'anàlisi cultural duta a terme des d'una perspectiva feminista: Davis repassa lletres de 'blues' cantades per 'Ma' Rainey, l'anomenada "mare del blues", o Bessie Smith. "Per a la gent d'ascendent afroamericana, que estava sortint durant finals del segle XIX i principis del XX d'una llarga història d'esclavitud i opressió, la sexualitat i el viatge proporcionaven la prova més palpable de la llibertat", afirma. D'aquí els títols de peces com "Here Come My Train" o "Travelling Blues".

Presons, la continuació de l'esclavatge

Les presons, les seves funcions ideològiques i la seva possible substitució per altres mesures són el darrer tema cobert a 'Una historia de la consciència'. Davis analitza les polítiques de la guerra contra el terrorisme, vinculades a l'existència de presons fora de la llei, i també l'existència d'un complex industrial penitenciari. Històricament, a més, l'autora veu una continuïtat entre l'esclavatge i el sistema penitenciari estatunidenc, com evidencia el títol de l'article "De la presó de l'esclavitud a l'esclavitud de la presó". El 1865 es va declarar abolida legalment l'economia esclavista, però se seguien permetent relacions esclavistes com a càstigs per un delictes. L'anomenat "arrendament de convictes" va ser un dels fenòmens característics d'aquest esclavatge vinculat al sistema penal, intensificat per l'establiment dels anomenats 'codis negres', on l'absentisme en el treball o la possessió d'armes passaven a ser afers penals... només per a la població negra.

Davis també aborda el funcionament del complex industrial penitenciari, regit per ideologies racistes i per la recerca de beneficis. Corporacions de tot tipus participen en el negoci de les presons. I l'autora, que recull la feina d'altres activistes i experts, desconnecta les fluctuacions dels nivells de criminalitat i de la població reclusa: l'augment d'aquesta comunitat resulta interessant en alguns sectors perquè exercirà de mà d'obra. "El projecte de construcció massiva de presons que va començar en la dècada de 1980 va crear el mitjà per concentrar i gestionar el que el sistema capitalista havia declarat tàcitament un excedent humà", cita al llibre. Com argumenta l'autora, aquest excedent humà està racialitzat perquè el sistema de presons es fonamenta en estructures racistes (les mateixes lleis, el sistema judicial, la policia) que criminalitzen els més pobres. Autora clau per comprendre els mecanismes d'opressió contemporanis, Davis ens recorda que les nocions de classe i raça no poden deslligar-se i s'han d'abordar connectades a l'hora d'afrontar qualsevol lluita.